

Tieto luo turvaa

Mitä venäjänkielisten perheiden vanhemmat
tietävät Suomen sosiaaliturvasta?

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen lapsi- ja
nuorisotyö
Opinnäytetyö
10.10.2015
Elena Malinen

***"PALJON ON TÄRKEITÄ JA TARVITTAVIA
TIETOJA, MUTTA KAIKKEIN TÄRKEINTÄ ON
Tieto - KUINKA ELÄÄ."***

Venäläinen kaunokirjailija Lev Tolstoi.

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

MALINEN, ELENA: "Tieto luo turvaa"-
Mitä venäjänkielisten perheiden
vanhemmat tietävät Suomen sosiaaliturvasta?

Suuntautumisvaihtoehdon opinnäytetyö, 32 sivua, 2 liitesivua

Syksy 2015

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön tarkoitus on tehdä pienimuotoinen kartoitus, jonka avulla tutkitaan maahanmuuttajien tietoutta suomalaisen yhteiskunnasta ja sosiaaliturvasta ja tavoitteena oli selvittää kuinka tärkeää on löytää tietoa sosiaaliturvasta omalla kielellä. Kartoituksen kohderyhmänä oli suomalais-venäläisten päiväkodin venäjänkielisiä vanhempia. Tekijän oma äidinkieli on myös venäjä.

Opinnäytetyössä selvitettiin venäläistaustaisten tietoutta suomalaisesta yhteiskunnasta ja sosiaaliturvasta. Työn tietoperusta muodostaa viitekehityksen toteutukselle. Se auttaa lukijaa ymmärtämään sosiaaliturvan tiedon merkityksen maahanmuuttajien kotoutumiselle ja yhteiskuntaan sopeutumiselle. Teoria perusta koostuu seuraavista käsitteistä: kotoutumisen prosessi ja siihen kuuluvat tavoitteet ja toimenpiteet sekä tarvittavat sosiaaliturvan tiedot ja osaamiset, venäjänkielisten maahanmuuton historiaa, venäjänkieliset uudessa elämäntilanteessa.

Toteutin opinnäytetyön toiminnallisen osan haastattelun ja kyselylomakkeen avulla. Lapsiperheiden vanhemmat osallistuivat haastatteluun ja kyselyyn innokkaasti. Sain vanhemmilta mielenkiintoisia ja hyödyllisiä vastauksia, jotka analysoin ja tein niiden avulla johtopäätökset. Vastauksista sain selville, että venäjänkielisten perheiden on saatava lisää tietoa sosiaaliturvasta omalla kielellä, jotta he ymmärtäisivät millaisessa ympäristössä he elävät ja kuinka he saavat mahdollisuuden selvittää kehittyvät ongelmat helpommin.

Asiasanat: Tieto, sosiaaliturva, venäjänkielisyys, luottamus, kotoutuminen.

Высшая профессиональная школа города Лахти

Социальная образовательная программа

ЕЛЕНА МАЛИНЕН

Знание как предпосылка защищённости

Специализация работа с детьми и молодёжью

Дипломная работа 32 страницы и 2 страницы приложения

Осень 2015

Резюме

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	6
2.1	Aiheen valinnan peruste	6
2.2	Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet	7
2.3	Tiedonhaku	7
3	SOSIAALITURVAN TIETOISUUS SUHTEESSA KOTOUTUMISEEN	9
3.1	Kotoutumisen prosessi	9
3.2	Kotoutumisen tavoitteet ja toimenpiteet	10
3.2.1	Kotoutumissuunnitelma	11
3.3	Tarvittavat sosiaaliturvan tiedot ja osaamiset kotoutumisessa	11
4	VENÄJÄNKIELINEN VÄHEMMISTÖ	13
4.1	Venäjänkielisten maahanmuutto historiaa	13
4.2	Venäjänkieliset uudessa elämäntilanteessa	14
4.3	Tiedostaminen Suomen sosiaaliturvasta	15
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	16
5.1	Tutkimuksen esittely	16
5.2	Kyselylomake ja haastattelu	16
5.3	Analyysi	17
5.3.1	Kysely	17
5.3.2	Haastattelu	18
6	POHDINTA	21
6.1	Pohdinta haastattelun ja lomakkeiden tulosten perusteella	21
6.2	Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys	22
	LÄHTEET	23
	LIITTEET	27
	KYSELYLOMAKE	28
	SUOSTUMUSLOMAKE	32

1 JOHDANTO

Vuonna 2004 perustettiin maahanmuuttajien neuvontapiste EU-hankkeena.

Neuvontapisteessä on koettu, että maahanmuuttajien suurin ongelma on heiltä puuttuvat perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta ja he eivät myöskään ymmärrä heitä koskevaa asioiden sisältöä. Neuvontapisteen neuvojen mukaan 72 % maahanmuuttajista kysyy sosiaaliturvasta, 68 % työoloista ja myös oleskeluluvasta sekä terveydenhuollosta tulee paljon kysymyksiä. Neuvojen mukaan tietämättömyys johtaa usein ongelmiin esim. korvaustenhakemisesta, kuntoutuksesta tai hoitoon menosta. (Lankinen 2005.)

Päätin tehdä tämän opinnäytetyön, koska kuulun itse vähemmistöön ja kohtasin itse paljon ymmärtämisen vaikeuksia ja ongelmia kasvattaessani lapsiani Suomessa. Myös minun ystäviä pyysivät apua minulta, ja se on yksi syy tämän työn toteutukseen.

Suurin osa ongelmista, joihin itse törmäsin, liittyivät sosiaaliturvaan, kuten mistä voisin hakea apua, kun sitä tarvitsin. Esim. Millaista tukea perhe voi saada asumiseen, kun teini-ikäinen lapsi jatkaa koulutustaan lukioon tai ammattikouluun, mutta asuu kotona edelleen viikonloppuisin ja lomilla? Mihin vanhemmat voivat ottaa yhteyttä, jos heidän lasta kiusataan koulussa ja heidän mielestä opettajat eivät tee tarpeeksi estääkseen kiusaamisen? – Yritettyäni etsiä apuun tarvittavia tietoja venäjänkielellä ei löytynyt.

Ihminen on aina osana yhteiskuntaa. Yhteiskuntaa on rakennettava niin, jotta se tukee jokaisen yksilön vapautumista. Tämä onnistuu vain yhteistyöllä kaikkien välillä, jotta voidaan taata mahdollisuus yhteisestä toimintaympäristöstä ja mahdollistaa vaikutus yhteiskunnan suunnasta. Tämän onnistumiseen tarvitaan positiivisia oikeuksia, kuten oikeuksia toimeentuloon, koulutukseen, työhön ja sosiaaliseen turvallisuuteen. Näistä syntyy oikeisiin valintoihin kykenevä kansalainen, joka kykenee saavuttamaan vapauden ja ymmärtää vastuun niin itsestään kuin muista. (SONK 2013.)

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Aiheen valinnan peruste

Ammatillisena opiskelijana olen huomannut, että ihmiset etsivät tietoa sosiaaliturvasta. Kelan käyttämä kieli on sen verran vaikeaa, että maahanmuuttaja ei välttämättä ymmärrä sitä. Kävin itse Kelassa ja TE-toimistossa etsimässä tietoa ja löysin sieltä hyvin suppean ja epäkäytännöllisen oppaan venäjänkielellä. Josta en löytänyt tarvittavaa tietoa. Olen havainnut työharjoittelujeni aikana, että venäjänkieliset ihmiset kysyvät yhä useammin mistä he voisivat löytää tarvittavaa informaatiota äidinkielellään, koska vaikka he puhuisivatkin perus suomenkieltä, ammatillinen sanasto tuottaa vaikeuksia.

Aihe kiinnosti minua myös siksi, että tieto sosiaaliturvasta on tarpeellinen jokaisessa elämänvaiheessa ja kuuluu yhteiskuntaan sopeutumista varten olla tiedossa. Niin henkilökohtaiselta kun ammatillisestakin näkökulmasta aihe on tarpeellinen minulle ja olin todella kiinnostunut sitä tehdessä saamaan mahdollisimman paljon tietoa ja kuinka voisin auttaa ihmisiä perehtymään paremmin kyseiseen aiheeseen.

Nykyään Suomessa elää yhä useampia kieliä ja kulttuureja edustavia ihmisiä. Tämän hetkinen tarvittava informaatio ja lakien tieto äidinkielellään auttaa vuorovaikuttamisessa muiden kanssa. Tuo turvallisuuden tunnetta eli nostattaa itsetuntoa ja luo varmuutta tekoihin. Ajallaan saatu tieto ja apu auttavat oman identiteetin luontia uudessa yhteiskunnassa. Omat kokemukset, perinteet ja auktoriteetit ovat esiyymmärryksenä tärkeitä tietolähteitä. Niihin liittyviä havaintoja usein ohjaa mielenkiintomme, aiemmat kokemukset sekä oma tarvetilamme. Sen vuoksi arkihavainnointiimme tulee tulkintavirheitä. (Vilkkä 2014, 8.)

Venäjänkielinen ihminen, joka on juuri muuttanut Suomeen, kohtaa yleensä aina kaksi suurta ongelmaa: suomen kielen taito on puutteellinen ja hänellä on liian vähäinen tieto sosiaalipalveluista. Tarvittavien tietojen hankkiminen vaikeutuu, kun informaatioita ei ole tarpeeksi venäjän kielellä. Eikä tiedetä, mitä kautta tarvittavaa tietoa voisi saada. Tämän vuoksi perheillä saattaa olla monia vaikeuksia: Lasten ja vanhempien kommunikaatio on ongelmallista, sukupolvet eivät ymmärrä toisiaan. Eikä myöskään tiedetä millaista tukea perhe voi saada, jos lapsi on sairastunut. Sen lisäksi arkihavaintoomme liittyy vääriä

muistelmia sekä riski tehdä vääriä johtopäätöksiä. Nämä ovat asioita, jotka saavat arjen sujumaan ja sen vuoksi välttämättömiä.

2.2 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoitus on tehdä pienimuotoinen kartoitus, jonka avulla tutkitaan maahanmuuttajien tietoutta suomalaisen yhteiskunnasta ja sosiaaliturvasta.

Opinnäytetyöni päätavoitteena on tämän työn avulla tukea ja ohjata Kalinkassa olevia venäjänkielisiä vanhempia saamaan tietoa sosiaaliturvasta.

Tavoitteena on myös käsittää onko minulla tarpeeksi voimavaraa, tietoa ja osaamista lähitulevaisuudessa järjestää tarvittavan venäjänkielisen toimipisteen. Pysin saamaan mahdollisimman paljon tietoa venäjänkielisten perheiden arkielämästä tulevan sosionomin näkökulmasta. Työ auttaa paremmin ymmärtämään, mitkä ovat vanhempien varsinaisia ongelmia sosiaaliturvan saamiseen nykypäivänä. Haastattelun ja kyselyn analyysi näyttää, kuinka voisin auttaa lapsiperheitä tiedon saamisessa. Myös tulen saamaan tietoja siitä, kenen kanssa on parasta tehdä yhteistyötä, jotta työ olisi mahdollisimman palkitsevaa.

Opinnäytetyöstäni voisi olla hyötyä tulevaisuudessa, kun halutaan tutkia syvempää venäjänkielisten ihmisten arkielämää Suomen alueella. Samalla toivon tönäiseväni venäjänkielisiä sosiaalialan ammattilaisia tarttumaan haasteeseen, ja tekemään töitä Suomessa sosiaalialalla.

Toivon saavani ideoita ja keinoja, joilla voisi yhdistää erikielisten väestöjen tiedot ja taidot, jotta syrjäytymistä voisi vähentää ja vuorovaikutusta sekä luottamusta lisätä.

Opinnäytetyöni avulla haluan saada selvän kuvan siitä kuinka ja mistä venäjänkieliset perheet saavat tietoja Suomen sosiaaliturvasta.

2.3 Tiedonhaku

Opinnäytetyössäni olen käyttänyt tietokanta Melinda, joka on kaikkien suomalaisten kirjastojen yhteinen yhteistietokanta. Se on vapaasti kaikkien käytössä ja vain sanoina olen käyttänyt venäjänkielisyys, sosiaaliturva ja venäläinen. Sieltä pääsin erilaisille sivustoille kuten KELA, infopankki ja sosiaalitoimisto. Sen lisäksi olen käyttänyt apunani Theseus, josta olen etsinyt vastaavia opinnäytetöitä.

Kirjallisuuden hankinnassa olen ottanut huomioon kirjan painovuoden ja olen käyttänyt uusimpia teoksia. Jotain vanhempia teoksia käytinkin, koska ne sopivat hyvin minun aiheeseeni. Esimerkiksi Rädyn kirja Maahanmuuttaja asiakkaana, jossa on kirjoitettu selkeästi ja yksityiskohtaisesti venäjänkielisten vähemmistön sopeutumisesta Suomen yhteiskuntaan.

3 SOSIAALITURVAN TIETOISUUS SUHTEESSA KOTOUTUMISEEN

3.1 Kotoutumisen prosessi

Maahanmuutto pakottaa ihmisen arvioimaan uudestaan suunnitelmansa, päämääränsä ja arkielämän menot sekä sosiaaliset suhteet. Se on prosessi, joka pakottaa eroon kodista. Muistot arjesta ja kodista kotimaassa säilyvät, mutta heijastuvat uuteen elämään ja sopeutumiseen uudessa yhteiskunnassa. Vaikka maahanmuuttajan elämä uudessa ympäristössä olisi turvallisempaa ja sosioekonomisesta näkökulmasta katsottuna helpompaa, ovat muuton aiheuttamat muutokset ja menetykset merkittäviä sosiaalisesta asemasta katsottuna. (Heikkinen 2012, 86.)

Suomalainen tutkija Pentikäisen (2005) mielestä kotoutuminen viittaa suuresti yksilön sopeutumisprosessiin uudessa yhteiskunnassa. Toisaalta Lepola (2002) tarkastelee kotoutumista vähemmistökulttuurin mahdollisuutena toimia oman kulttuurinsa mukaisesti sulautumatta enemmistöön, mutta muuntautumalla siihen vuorovaikutteisesti. (Heikkinen 2015, 26.)

Lokakuussa 1997 hallituksen maahanmuutto- ja pakolaispoliittinen ohjelma valmistui. Siinä määritellään Suomen kansainvälisen toiminnan suuntaviivat, maahantulo- ja turvapaikkapolitiikka sekä maahanmuuttajien kotouttamisen keskeiset periaatteet. Ohjelman mukaan Suomi haluaa edistää tasaista maahanmuuttoa ottaen huomioon talouskehityksen ja yhteiskunnallisen tilanteen. (Räty 2002, 134.)

Maahanmuuttopolitiikan perus pyrkimys on, luoda tehokas integroituminen eli kotoutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ja työelämään. Yhteiskunnan jäsenien on edistettävä maahanmuuttajien kotoutumista eri keinoin, jotta tasa-arvo toteutuu yhteiskunnassa. Pysyvän oleskeluluvan saaneilla maahanmuuttajilla tulisi olla samat oikeudet ja velvollisuuden kuin syntyperäisillä suomalaisilla. Yhteiskunnan on annettava maahanmuuttajille mahdollisuus säilyttää oma kulttuurinsa ja kielensä. Niin maahanmuuttajien kuin heidän järjestöjensä on voitava osallistua heitä koskevien päätösten tekoon. (Räty 2002, 134.)

3.2 Kotoutumisen tavoitteet ja toimenpiteet

Kotouttaminen tarkoittaa kotoutumisen edistämistä ja tukemista erilaisten viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamien palveluiden ja toimenpiteiden avulla. (TEM 2014.)

Kotoutumislaisissa on otettu tavoitteeksi, että yhä useampi maahanmuuttaja saisi yksilöllistä ja perhekohtaista tukea heti maahantulon jälkeen, koska silloin tiedon ja tuen tarve on suurimmillaan. Viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle tietoa oikeuksistaan, velvollisuuksistaan sekä palveluista ja kotoutumista edistävistä toimenpiteistä suomalaisessa yhteiskunnassa. (TEM 2014.)

Kotoutumiskoulutuksen tavoitteena on antaa maahanmuuttajalle kielelliset, yhteiskunnalliset, kulttuuriset ja elämänhallintaan liittyvät valmiudet, joita hän tarvitsee uudessa elämäntilanteessaan. Koulutusta järjestetään mm. ammatillisissa kurssikeskuksissa, ammattikouluissa, yksityisissä opistoissa ja muissa vastaavissa. Kunnan tulee huolehtia erityisesti, että myös työmarkkinoiden ulkopuolella olevat henkilöt saavat tarvittavan suomen kielen taidon ja yhteiskuntataitoja. (Räty 2002, 146.)

Yleensä alkuvaiheessa maahanmuuttaja opiskelee suomen kieltä ja yhteiskuntatietoa. Hän voi osallistua työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen tai omaehtoiseen koulutukseen. Erilaisista tiedotustilaisuuksista hän voi saada yleistä tietoa elämästä Suomessa. Työharjoittelu tai vapaaehtoistoiminta on vaihtoehtoja tutustua suomalaiseen yhteiskuntaan. (Räty 2002, 145.)

Kunnan tehtävänä on auttaa löytämään asunto ja tasavertaisesti pitää sosiaalipalvelut saatavilla. Edesauttaa kielikoulutus- ja työnhakuaikeissa. Kotoutumisvaiheessa oleva ihminen tarvitsee tehostettua opastusta ja neuvontaa saadakseen normaalielämänsä järjestykseen uudessa ympäristössä. Lähtökohtako kuitenkin on, että erillispalveluita järjestettäisiin ainoastaan silloin, kun se vain erityisosaamista tai on tarkoituksenmukaista. (Pöytyä 2013, 8.)

Maahanmuuttajille jaetaan Perustietoa Suomesta-opas, jossa kerrotaan perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta. Se on saatavilla sähköisesti kahdellatoista eri kielellä ja painettuna suomeksi, venäjäksi, ruotsiksi ja englanniksi. Oppaan on koonnut Työ- ja elinkeinoministeriö. (TEM 2014.)

3.2.1 Kotoutumissuunnitelma

Työvoimahallinto ja kunta sitoutuvat tekemään työttömille maahanmuuttajille henkilökohtaiset ja perhekohtaiset kotoutumissuunnitelmat. Kotoutumissuunnitelma on sopimus, joka tehdään yhteistyössä maahanmuuttajan, kunnan ja työvoimaviranomaisten kanssa. Maahanmuuttajalla on oikeus kotoutussuunnitelmaan kolmen vuoden ajan siitä lähtien, kun hän on muuttanut pysyvästi Suomeen. Suunnitelmaa tehtäessä käydään läpi maahanmuuttajan kieli- ja ammattikoulutustarpeet ja suunnitellaan, miten hän pääsee työelämään kiinni. (Räty 2002, 145.)

Maahanmuuton alkuvaiheessa on tärkeintä panosta siihen, että kaikille maahanmuuttajille kerrotaan perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta ja mahdollisista tuista apuvälineinä kotoutumiseen. Sen vuoksi TE-toimisto ja/tai kunta tekee yksilöllisen ja henkilökohtaisen suunnitelman maahanmuuttajalle. Kotoutumisensuunnitelma tehdään auttamaan maahanmuuttajan pääsyä yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi varsinkin maahanmuuton alkuvaiheessa. Onnistumisen edellytyksenä on, että maahanmuuttajat kokevat olevansa tervetullut ja yhdenvertainen osa yhteiskuntaa. (TEM 2014.)

Alkuvaiheen jälkeen maahanmuuttaja pääsee ns. tasapainohakuvaiheeseen eli hyväksyy tilanteen tosiasiat. Hän alkaa nähdä uuden elämän antaman mahdollisuudet ja rajoitukset. Hän myös huomaa etteivät tunteet kaikkea uutta kohtaan ole niin yksipuolisen myönteisiä tai kielteisiä kuin muuton alkuvaiheessa. (Räty 2002, 121.)

3.3 Tarvittavat sosiaaliturvan tiedot ja osaamiset kotoutumisessa

Maahanmuuttaja saattaa nähdä ainoaksi mahdollisuudekseen pärjätä uudessa ympäristössä sen, että hän omaksuu mahdollisimman nopeasti valtakulttuurin kielen ja tavat. Hän pyrkii elämässään toimimaan mahdollisimman paljon suomalaisten tavoin. Kyse on assimilaatiosta. Maahanmuuttaja tarvitsee sekä suomalaisen kulttuurin tuntemusta että kielitaitoa, jotta hän voisi olla yhteiskunnan täysipainoinen jäsen. Mutta kun tämä yhteistyön mahdollistava tieto- ja taitotaso on saavutettu, maahanmuuttajan oma päätös on, kuinka paljon hän haluaa säilyttää omaa kulttuuriaan ja kuinka paljon suomalaistua. (Räty 2002, 126.)

Aallon, Mustosen ja Tukian kirjoittamassa oppaassa Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana sanotaan: Kun opiskellaan suomen kieltä, niin oppijaa ei pyritä

muokkaamaan suomalaiseksi. Opetuksen tarkoituksena on antaa välineet siihen, että oppijalla on riittävät resurssit haluamiinsa suomenkielisiin palveluihin. Kielitaito on suurimmaksi osaksi jäsenyyden avain eikä oppijan tarvitse osata sitä syntyperiään. (Lehtonen 2008, 103–124.)

On tärkeää osata riittävästi valtakieltä pärjätäkseen yhteiskunnassa. Riittävä kielitaitoa ei voi määritellä yksiselitteisesti. Eri tilanteissa riittävä kielitaito on erilainen. Esimerkiksi postinlajittelija tarvitsee erilaista kielitaitoa kuin sosiaalityöntekijä. Asiakkaalla on oikeus ymmärtää hänelle annettavan palvelun sisältö. Esimerkiksi paluumuuttajille on oikeus maksuttomiin tulkin palveluihin puoli vuotta. Tulkin käyttöä ei tule arastella, sillä tulkista on hyötyä sekä asiakkaalle että työntekijälle. Tulkin tilaaminen on viranomaiseen tehtävä. (Räty 2002, 149, 158.)

Huono kielitaito on estää palveluiden käyttämisen, osallistumisen sosiaalsiin toimintoihin ja sillä tavoin johtaa helpommin syrjäytymiseen ja masentuneisuuteen. Kielitaidottomat tai vajavaisten kielitaidon omaavat vanhemman sukupolven maahanmuuttajat joutuvat turvautumaan nuorempien sukupolvien apuun ja tukeen ja sen vuoksi eivät kykene elämään itsenäistä elämää. Paikoilleen asettuminen uuteen maahan ilman käytännöllistä kielitaitoa aiheuttaa myös monenlaisia sosiaalseen ympäristöön liittyviä haasteita, koska oma etninen ympäristö on pieni, verkostoituminen on entistä hankalampaa. (Heikkinen 2015, 30)

Pääsääntöisesti Suomessa pysyvästi asuvalla ulkomaalaisella on samat oikeudet käyttää julkisia palveluja kun suomalaisillakin. Pysyvästi Suomessa asuvaksi katsotaan henkilö, jolla on vähintään vuoden oleskelulupa Suomeen. Hänellä täytyy olla myös aikomus jäädä pysyvästi Suomeen. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiriin kuuluminen määräytyy kotikuntalain mukaan, mutta kaikilla ei ole samat oikeudet. Kiireellisessä tapauksessa kunnan on järjestettävä kaikille tarvittavia Sosiaali- ja terveystalveluja. Kunnat, yksityiset järjestöt sekä valtio järjestävät maahanmuuttajille erityistalveluja. (Räty 2002, 142.)

4 VENÄJÄNKIELINEN VÄHEMMISTÖ

4.1 Venäjänkielisten maahanmuutto historiaa

Suomeen on muuttanut 1960- luvulta lähtien venäjänkielisiä ihmisiä entisen Neuvostoliiton alueilta. 1990- luvulla presidentti Mauno Koiviston aloitteesta inkerinsuomalaisille ja inkeriläisille väestölle myönnettiin oikeus palata kotiin, jonka jälkeen muuttoliike kiihtyi. Silloin inkeriläisiltä eli Venäjän ja Viron alueella asuvilta suomalais syntyperäiseltä väestöltä odotettiin mm. ratkaisua työvoimapulaan. Kuitenkin Suomi putosi lamaan ja työvoimapula muuttuikin työttömyydeksi, juuri kun paluumuutto oli lähtenyt kiihtyvästi käyntiin. Usealle inkerinsuomalaiselle Suomi oli ns. luvattu maa, ja muuttopäätös perustui monesti haavekuviin ja toiveisiin erityisesti toiveista paremmasta tulevaisuudesta lapsille. (Räty, 2002, 84.)

Venäläisten määrä on kasvanut ennätysvauhtia viime vuosina, ja jo vuoden 2009 loppuun mennessä 50 000 venäjänkielisen raja oli mennyt rikki. Jos kasvu jatkuu tuota tahtia, venäjänkielisten määrä ylittää sadan tuhannen rajan 2020-luvun alussa. (Tilastokeskus 2009.)

Venäjällä eri sukupolvien ja sukulaisten välisiin suhteisiin kuuluu hyvin tiivis yhteistyö ja avunanto. Kotitalouksiin tyypillisesti kuluu ydinperheen lisäksi mm. isoäidit ja isoisät, tädit ja sedät sekä naapurusto, ystävät ja työkaverit. Laajat sosiaaliverkot ovat Venäjällä hyvin tärkeässä asemassa, mutta solidaarisuus ulottuu ainoastaan omaan verkostoon, ei koko yhteiskuntaan. (Novikova 2005, Salmenniemi & Rotkirch 2009.)

Suomen muuttaneista venäläisistä suurin osa on korkeasti koulutettuja, mutta silti heistä suurin osa jää työttömäksi tai kokee ammatillisen aseman laskua. (Liebkind ym. 2004, 38) Kun asiaa katsoo tältä kannalta, Suomeen on saapunut ”aivovuoto”, mutta samalla tapahtuu ”aivotuhlaus” venäläisten jäädessä työmarkkinoiden marginaaliin.

Ammattiaseman laskulla ja pitkäaikaistyöttömyydellä voi olla monia kielteisiä vaikutuksia maahanmuuttajien elämään kuten motivaation vähentyminen, mahdollisuus oppia valtakieli sekä tutustuminen kantaväestön jäseniin. Myös venäläisten maahanmuuttajien on huomattu sitoutuvan vahvasti omaan kulttuuriinsa ja kieleensä. (Remennick 2002, 521, 38.)

Suomessa venäjänkielisiin ihmisiin kohdistuu useasti paljon epäluuloja ja vihaa, joten he pyrkivät elämään melko hiljaa eli näkymättömästi ja saattavat vaihtaa esim. sukunimeään suomalaiseksi. Myöskään kotimaassa suoritettut tutkimukset eivät välttämättä päde ja tämä tuo tunteen, että yhteiskunta ei hyväksykään maahanmuuttajan taitoja ja kokemuksia. (Räty, 2002, 84.)

4.2 Venäjänkieliset uudessa elämäntilanteessa

Sopeutuminen suomalaisen yhteiskunnan jäseneksi on vain osa maahanmuuttajan elämää. Samalla kun hän tutustuu uuteen ympäristöön ja kulttuuriin, hänen entinen elämä jatkuu. Sen vuoksi maahanmuuttaja aluksi sopeutuu omaan vähemmistöryhmäänsä ja sen kautta vähitellen osaksi suomalaista yhteiskuntaa. Tavallaan maahanmuuttaja elää kolmessa eri maailmassa samaan aikaan, joihin kuuluu kiinteä yhteys kotimaahan ja maahanmuuttajayhteisö, joka on muodostanut oman elämäntapansa vähemmistönä sekä oleminen osana suomalaista yhteiskuntaa. (Räty 2002, 108.)

Kun venäjänkieliset muuttavat Suomeen suurin tuki sopeutumisprosessiin tulee omalta perheeltä ja samasta etnisestä ryhmästä tulevilta. Sopeutumiseen vaikuttaa oleellisesti uusi ympäristö, jossa maahanmuuttaja tuntee olonsa tervetulleeksi, minkä ikäinen muuttaja on; lasten on helpompi sopeutua kun taas vanhuksien myös maahanmuuttajan persoonallisuus vaikuttaa suuresti. (Räty 2002, 120.)

Venäjänkieliset ovat useammin eristyneitä omiin maahanmuuttajaverkostoihin kuin vironkieliset tai muut toisena kielenä suomea puhuvat. Venäjänkielisten eristymisten syitä voi etsiä kolmesta eri suunnasta: sosioekonomisesta asemasta, eri kielestä ja kulttuurista sekä syrjinnästä. (Paananen 2005, 38.)

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan työryhmä teki asennemittauksia ja kyselyitä, joista kävi ilmi, että venäjänkielisillä lapsilla on ollut vaikeuksia kouluissa taustansa johdosta ja syinä ovat olleet esim. rasismi, kiusaaminen, nimittely, ja ennakkoluulot. He myös selvittivät, että Suomen venäjänkielinen väestö tarvitsee ennen kaikkea omankielisiä informaatiopalveluja. (AD hoc, 2015,33.)

Etnisyydessä on kyse ihmisten tai ryhmän tavasta jäsentää itseään suhteessa toisiinsa ja sen määrittelyssä voidaan erotella objektiivinen ja subjektiivinen ulottuvuus. Etnisyyden

ytimen muodostavat ne piirteet, joilla ihmiset haluavat erottua muista. Etnisyyden kriteerit ovat sidoksissa toisiinsa, joten ne eivät välttämättä ole ajallisesti pysyviä. (Räty 2002, 45.)

4.3 Tiedostaminen Suomen sosiaaliturvasta

Suomessa maahanmuuttajan integroitumisen pääasiana on julkisen vallan vastuu ihanteellinen yhteiskunnallinen tasa-arvo eli olettaen jokaisen sopeutumisesta vallitsevaan normistoon ja pelisääntöjen noudattamiseen. Integraation nimissä on luotu maahanmuuttajien hyvinvoinnin edellytyksiä eli sopeutettu sekä opetettu maan tavoille. Siitä huolimatta integrointi työmarkkinoiden avulla ei ole onnistunut ja lähes 30 % maahanmuuttajista jää työttömäksi. Käytännössä integraatiosta on tullut vain ihannetila, johon liitetään maahanmuuttajien hyvinvointiin liittyviä toiveita ja mielikuvia. (Forsander 2002, 179.)

Monelle suomalainen sosiaaliturvajärjestelmä on uusi ja outo. Maahanmuuttaja ei ole tottunut elämään valtion avustusten avulla esim. työttömäksi jäädessään. Siihen asemaan joutuminen voi tuntua kiusalliselta, koska maahanmuuttajat kuulevat nopeasti, että sosiaaliluukulla käyvä ihminen on ”sosiaalipummi”. Toisaalta itsestäänselvyys sosiaaliturvasta antaa tunteen työnteen tarpeettomuudesta ja välipitämättömyydestä. Yhteiskunnan tuki ja turva vaikuttavat olennaisesti maahanmuuttajien sopeutumisprosessiin. Aluksi maahanmuuttajien kontaktit suomalaisiin ovat vain heitä auttavien viranomaisten kanssa. Uuteen elämään liittyviä perustaitoja ja normeja ei opeteta, myös yhteiskunnan kirjoittamattomia käyttäytymissääntöjä on vaikea hahmottaa.(Räty 2002, 115.)

Kotouttamislaissa (118/2002;15.2.2002) määritellään seuraavasti: ” Tämän lain tavoitteena on auttaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaa, säilyttäen oman maan kielen ja kulttuurin. Viranomaisten on järjestettävä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja.” (Paananen 2005, 178.)

5.3 Analyysi

Opinnäytetyön tavoitteena oli tarkastella, millainen on sosiaaliturvan tiedon rooli Suomen suurimman kieli- ja kulttuurivähemmistön, Suomen venäjänkielisten kotoutumisessa.

5.3.1 Kysely

Tutkimuksen mittarina käytin kyselylomaketta. Kyselylomakkeet toimitettiin päiväkotikalinkaan, jossa se jaettiin lasten vanhemmille. Kysely pidettiin nimettömänä ja vastaukset palautettiin suljetuissa kirjekuorissa. Kysymyksillä pyrittiin saamaan selville kuinka hyvin venäjänkieliset perheet ovat tietoisia Suomen sosiaaliturvasta ja mistä lisätietoa saisi.

Kyselylomake koostui kymmenestä kysymyksistä. Lomake alkoi kysymyksillä, joihin on varmasti helppoa vastata. Kyselyn on helpompaa vastata, kun kysymykset ovat loogisessa järjestyksessä. Sisällön jäsentyneisyyden kannalta on erittäin tärkeitä kysymysten tasapainoisuus ja sisällöllinen kattavuus sekä yleinen selkeys. (KvantiMOTV 2015.) Aineiston havainnollistamisen vuoksi lomakkeeseen poimittiin muutama avoin kysymys.

Ensimmäiseen kysymykseen: ”Mitkä seuraavista sosiaaliturvasta ovat teille tuttuja sosiaalipalveluista?”

- Puolet eivät tienneet yhtäkään, neljä vastaaja tiesi melkein kaikki ja loput tiesivät ne, joita on tullut käytettyä.

Samaan kysymykseen, mutta sosiaalieduista vastattiin?

- Kaikki tiesivät vain lapsilisästä. Lopuista vaihtoehdoista tiedettiin vain muutamia, joita on tullut käytettyä.

Kysymykseen: ”Tiedätkö mistä voisit saada apua ongelmatilanteessa? ja Miten toimia, kun ongelmatilanne tulee vastaan? vastattiin:

- Kaikista vastanneista vain kolme tiesi ja vastauksina oli tuttavat, opettajat tai lastensuojelu ja heidän mielestä on myös parempi selvittää ongelmatilanteet perheen kesken, kun taas loppujen mielestä on parempi pyytää apua ammattilaisilta.

Kysymykseen: ”Mitä venäjänkielisiä tietolähteitä tiedätte Suomessa, joista saatte tarvittavat tiedot?”

- Suurimmaksi osaksi ei tiedetty muuta kuin tuttavat, infopankki tai suomi.ru-foorumi. Yksi vastauksista oli hyvin kuvaava: ”Ne ihmiset, jotka ovat ympärillä, he auttavat, koska opettajan tai sosiaalityöntekijältä minä pelkään kysyä. Mitä jos käykin vielä huonommin ja lapseni viedään minulta?”

Seuraavat kysymykset olivat: ”Onko mielestänne sosiaaliturvasta tarpeeksi tietoa saatavilla venäjänkielellä ja jos on nii mistä tiedot tulevat?”

- Kahden mielestä oli tarpeeksi tietoa, kaksi ei osannut sanoa ja loput kymmenen oli sitä mieltä, ettei tietoa ole tarpeeksi. Suurin osa saavat tietonsa, joko Kelasta tai ystäviltä. Eräs vastanneista vastasi hyvin: ” Meille opetetaan puhekieltä, mutta kun tarvitsemme tietoja, kaikki on kirjoitettu kirja- tai ammattikielellä. Ja vaikka ymmärtäisimme, niin emme läheskään kaikkea ja jälleen kaikki jää auki ja sen jälkeen mennään taas pyytämään apua ystäviltä.”

Kysymykseen: ” Mikä on mielestänne sosiaaliturvan saamisen suurin ongelma?”

- Yhdeksän vastasi, että pelko lapsen huostaan ottamisesta, tietämättömyys laista sekä kielelliset ongelmat. Kahden mielestä ongelmana olivat sosiaalityöntekijöiden haluttomuus ymmärtää ongelmaa ja pitkät jonot vastaanotoille. Loput eivät halua tuoda perheongelmia ulkopuolisten nähtäväksi.

Kysymykseen: ” Mitä perheille ja lapsille suunnattujen sosiaalialipalveluiden täytyisi kehittää, jotta vanhemmat voisivat luottaa niihin enemmän?”

- Suurin osa vastanneista oli sitä mieltä, että tarvittaisiin ilmainen avustava puhelinpalvelu sekä internet-sivusto, joissa kerrotaisiin selkeästi ja monipuolisesti kuinka saada apua ja mitä laki sanoo ja lisäksi heidän mielestä täytyisi perustaa venäjänkielisiä toimipisteitä, joissa kerrotaan venäjänkielellä sosiaaliturvasta ja siihen liittyvistä lakipykälistä.

Viimeiseen kysymykseen: ” Tarvitaanko lisää sosiaalityöntekijöitä, jotka hallitsevat venäjänkielen ja ymmärtävät molempia kulttuureita?”

- 12 vastasi kyllä ehdottomasti ja vain kahden mielestä se olisi tarpeetonta.

Analysoituani nämä vastaukset voin todeta, että tarvittavaa tietoa on aivan liian vähän saatavilla ja se mitä on olemassa, on hyvin vaikea löytää ja se on epäselvää. Toisin sanoen tarvitsemme lisää apukeinoja, jotta ihmisillä olisi turvallinen ja rauhallinen olo Suomessa.

5.3.2 Haastattelu

Haastattelin kahden perheen vanhempia. Avoimien vastauksien kohdalla menetelmänä käytetään teoreettista sisällönanalyysiä. Vastauksien pohdinnassa noudatin sisällönanalyysin periaatteita. Sisällönanalyysissä aineistoa tarkastellaan eritellen, yhtäläisyyksiä ja eroja etsien ja tiivistäen. Sisällönanalyysin avulla pyritään muodostamaan tutkivasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus. (KvaliMOTV 2015.)

Tärkeintä oli saada tietoa, minkälaisiin ongelmiin lapsiperheet törmäsivät muuttaessa uuteen yhteiskuntaan. Toisena haastattelun tavoitteena oli ymmärtää, mistä vanhemmat saavat apua, jos joutuvat haastaviin elämän tilanteisiin. Lopuksi kysyin millaisia info-

pisteitä ja oppaita vanhemmat toivoisivat lisää ja miten ne info-pisteet auttavat kotoutumisessa? Haastattelun pääasiana oli tuoda lisä kulma kysymyslomakkeelle, jossa saataisiin kaikki kysymykset avattua selvemmin ja vastauksista saataisiin irti myös perheiden ajatuksia.

Aloitin haastattelun kysymällä pääasian eli millaisia ongelmia lapsiperheille voisi tulla muuton jälkeen? Vastaukseksi sain ytimekkäästi: ” *Meillä on erilaiset kasvatusmetodit. Suomalaisten perheiden lapsilla on enemmän vapauksia ja sen vuoksi tapahtuu ymmärtämisongelmia sukupolvien välillä. Näiden ongelmia johdosta vanhemmille iskee pelko, että lapsi huostaan otetaan, koska lakien tietämättömyys on suuri.*” Jatko kysymykseeni, jos lapsen kanssa tuleekin ongelmia mistä voisit saada apua? Vastauksena oli: ” *Emme tiedä, kysymme aina aluksi apua ystäviltä. Muuton jälkeen meillä tuli ongelma, jolloin meitä auttoi lapsen opettaja, joka lopulta pyysi myös sosiaalityöntekijän paikalle. Sen kokemuksen jälkeen ymmärsimme, että sosiaalityöntekijät eivät ole pahoja.*”

Perheen sisäiset roolit muuttuvat maahanmuuton jälkeen. Suomalainen ydinperhemalli vaikuttaa maahanmuuttaja perheenjäsenten keskinäisiin suhteisiin vahvasti. Suomessa naisia rohkaistaan lähtemään opiskelemaan ja töihin, kuten myös lapset saavat olla vapaasti ja itsenäisesti, he myös oppivat nopeammin uuden kielen ja joutuvat auttamaan vanhempia. Sen vuoksi vanhempien auktoriteettiasema horjuu ja se tuo vaikeuksia perheen sisäiseen toimintaan. (Rätty 2002, 113)

Seuraavaksi halusin tietää, mitä haastateltavat tietävät Suomen sosiaaliturvasta ja mikä on heidän mielestä niiden tietojen saamisen suurin ongelma: ” *Etsin tietoa tarvittaessa. Ensimmäisen kaksi vuotta oli pelko, stressi ja paniikki. Isoin ongelma on kielimuuri ja todella vaikeaa täyttää mitään lomakkeita, kun joutuu etsimään joka toisen sanan sanakirjasta ja lopulta iskee kyllästyminen. Emme tiedä oikeastaan muuta kuin tuttavat ja sukulaiset. esim. Kun jäimme ilman asuntoa, muutimme sukulaisille, koska emme tienneet mistä voisimme saada sen nopeammin tai kun rahat loppuivat, mistä olisimme saaneet apua. Sosiaalipalveluita tarjoavien paikkojen olisi todella hyvä kääntää heidän toimintatiedot venäjänkielelle.*”

Lopuksi kysyin, että miten tärkeän roolin kotoutumisessa merkitsee tarvittavan tiedon saanti ajoissa omalla äidinkielellä? Vastaus oli yhtenevä ” *Täysi informaatio venäjänkielellä*

on ehdoton, jotta kotoutuminen alkaisi oikein ja perheet voisivat elää rauhassa ja tuntea itsensä turvallisiksi uudessa ympäristössä.”

Suomeen tulleet maahanmuuttajaryhmät ovat lopulta pieniä ja se on suuri ongelma.

Ihmiset edustavat hyvinkin erilaisia väestöryhmiä ja ajatustapoja, jonka vuoksi ystäväystyminen uusien ihmisten kanssa vieraalla kielellä voi olla hyvin hankalaa.

Tällaisissa yhteisöissä etsitään useasti maamiehiä, jotka ovat jo pitkällä kotoutumisen prosessissa ja heitä käytetään apuna kaikkiin ongelmiin. Tällaiset tukihenkilöt uupuvat helposti jatkuvaan auttamiseen ja heidän oma elämänsä kärsii siitä. (Räty 2002, 112)

6 POHDINTA

6.1 Pohdinta haastattelun ja lomakkeiden tulosten perusteella

Analysoituani kyselylomakkeet ja haastattelun sekä omat kokemukseni ja tietoni tulin siihen johtopäätökseen, että sosiaalityöntekijän näkökulmasta on ehdottoman tärkeää edistää maahanmuuttajien tietoja sosiaaliturvasta. Loppujen lopuksi näinkin pienen kartoituksen kautta näkee, että perheet ja vanhemmat tarvitsevat lisätietoa ja tukea venäjänkielisiltä sosiaalityöntekijöiltä.

Tukimuotoja kehittäessä alettiin puhua sosiaaliturvapolitiikasta. Sosiaaliturvan perustehtävänä on turvata kaikille kansalaisille tarvittava toimeentulo ja hyvinvointi. Näitä asioita voivat uhata erilaiset sosiaaliset riskit, kuten työttömyys, työkyvyttömyys, sairaudet, kuolemat tai perheenlisäykset. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 72)

Jos vähemmistömme tuntee sopeutuvansa Suomeen suomalaisilla oikeuksilla ja velvollisuuksilla, se myös pystyy antamaan parhaat taitonsa, kykynsä ja voimassa koko kansan käyttöön. Uuden kielen opiskelu vie aina paljon aikaa ihmisen elämästä. Sillä välin kun me aikuiset yritämme opiskella suomenkieltä, meidän lapset kasvavat ja heitä pitäisi kasvattaa ja opettaa löytämään omapaikkansa yhteiskunnasta. Siinä syntyykin kysymys mistä me voisimme saada sosiaaliturvaa omalla äidinkielellä?

Huonosti suomen kieltä ymmärtävät venäjänkieliset ihmiset etsivät usein tarvittavia tietoja tuttavapiiriensä sisältä. Tieto, joka saadaan, ei välttävättä ole oikeaa tai totuudenmukaista, koska tiedon tulkinta voi olla erilaista ja jokaisen oman näkemyksen mukaista. Kelasta löytyy pieni opas 'Lapsiperheen etuudet ja asumisen tuet', (Kela.fi) mutta sisältö on todella suppea. Oppaaseen on myös merkitty puhelinnumero, josta voi saada apua, mutta puhelinneuvonnassa käytettävät kielet ovat ainoastaan ruotsi tai englanti. Internet sivusto www.infopankki.fi kertoo melko tarkasti sosiaaliturvasta Suomessa venäjän kielellä. Itse kuulin tästä sivustosta vain vähän aikaa sitten ja siksi epäilenkin, ettei moni muukaan tiedä siitä.

Sosiaalihuollon päätehtävänä on edistää ja ylläpitää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä joka päiväisessä elämässä. Yksilön toimintakyky saattaa olla heikko erilaisten syiden vuoksi, kuten tietojen ja taitojen puuttuminen,

riittämättömät resurssit, ikä, vammat tai sairaudet sekä paikallisen kulttuurin tuntemuksen puute. Sitä voi myös heikentää sopeutumattomuus, jolloin kaikki muu periaatteessa voisi onnistua, mutta hän ei kuitenkaan jostain syystä selviydy. Tämä voi johtaa poikkeavuuksiin, kuten päihteidenkäyttö, väkivalta ja rikollisuus. (Mäkinen, Raatikainen, Rahikka & Saarnio 2009, 73)

6.2 Opinnäytetyön luotettavuus ja eettisyys

Olen noudattanut työssäni tieteellisen kirjoittamisen eettisiä periaatteita. Olen lisännyt työni luotettavuutta tutkimalla samankaltaisia tutkimuksia ja tämän hetkisiä media julkaisuja. Toteutin kyselyn nimettömästi ja jokaisen suostumusta käyttäen. Kyselylomakkeeni kysymykset liittyvät ainoastaan opinnäytetyöni teemaan.

Tähän aiheeseen liittyen löysin kirjastoista paljon erilaisia kirjoja, joiden avulla sain paljon lisää tietoa ja apua. Hyvänä esimerkkinä on Minttu Rädyn kirjoittama Maahanmuuttaja asiakkaana kirja, jossa yksityiskohtaisesti kerrotaan kaikesta maahanmuuton liittyvistä asioista. Löysin myös todella mielenkiintoisen tuoreen väitöskirjan Arki uudessa kotimaassa, jonka on kirjoittanut Sari Heikkinen. Väitöskirjassa on koottu moni erilaisia tutkimuksia liittyen maahanmuuttoon.

LÄHTEET

Aaltonen, E., Mustonen, S. & Tukia, K. 2009. Funktionaalisuus toisen kielen opetuksen lähtökohtana. Saatavissa:

www.ojs.tsv.fi/index.php/virittaja/article/download/4204/3921

[viitattu 8.9.2015]

Forsander, A. 2002. Luottamuksen ehdot. Maahanmuuttajan 1990-luvun suomalaisilla työmarkkinoilla. Teoksessa: Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki. Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S. Remes, P. Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Otavan kirjapaino Oy.

Heikkinen, S. 2015. Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Heikkinen, S. 2012. Ikääntyvän maahanmuuttajan arki kolmen sukupolven kuvaamana. Teoksessa: Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Infopankki 2015. [viitattu 10.9.2015] Suomi sinun kielelläsi. Saatavissa:

<http://www.infopankki.fi/fi/etusivu>

KELA 2015. [viitattu 9.9.2015] Saatavissa: <http://www.kela.fi/>

KvaliMOTV 2015. Teemahaastattelu.[viitattu 25.10.2015] Saatavissa:

http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html

KvantiMOTV 2015. Kyselylomakkeen laatiminen. [viitattu 25.10.2015] Saatavissa:

<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html#rakennevaihtoehdot>

Lankinen, I. 2005. Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa.

Etene-julkaisu. Helsingin Yliopistopaino Kustannus. Saatavissa:

<http://etene.fi/documents/1429646/1559086/ETENE-julkaisu+11+Monikulttuurisuus+Suomen+terveydenhuollossa.pdf/24ffa4b2-1ac7-4926-984e-e99555630342>

Lastensuojelulaki. [viitattu 30.8.2015] Suomen lainsäädäntö. Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Liebkind, K., Mannila, S., Jasinskaja-Lahti, I., Jaakkola, M., Kyntäjä, E. & Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Teoksessa: Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki Edita Prima oy.

Lepola, O. 2002. Johdanto. Koto maana Suomi. Teoksessa: Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Lehtonen, H. 2008. Maahanmuuttajataustaisten koululaisten monet kielet. – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla. Tietolipas 220. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

Novikova, I. 2005. Riian ”mummokerhot”. Ikä ja valta translokaalissa ympäristössä. Teoksessa: Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Magma. Tanttu. J. 2012. Venäjänkieliset Suomessa – kasvava vähemmistö.

Saatavissa: <http://magma.fi/post/2012/3/14/venajankieliset-suomessa-kasvava-vahemmisto>

Mäkinen, P. Raatikainen, E. Rahikka, A. Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. WSOYpro Oy. Helsinki.

Paananen, S. 2005. Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki. Edita Prima Oy.

PEDA. 2013. Mitä tieto on? viitattu [10.10.2015] Saatavissa:

http://peda.net/veraia/leppavirta/lukio/fi/1/3/_/1

Pentikäinen, M. 2005. Loputon matka. Vietnamlaisien ja somalialaisten kertomuksia pakolaisuudesta. Teoksessa: Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Pöytyän kunnan kotoutumissuunnitelma. 2013. [viitattu 10.10.2015] Saatavissa:

http://www.hyvinvointikertomus.fi/user_uploads/5623/Kotouttamissuunnitelma.docx

Remennick, L. 2002. Transnational community in the making: Russian-Jewish immigrants of the 1990's in Israel. Teoksessa: Maahanmuuttajien elämää Suomessa. Helsinki. Edita Prima Oy.

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere. Tammer-Paino Oy.

Salmennieminen, S. & Rotkierch, A. 2009. Johdanto: Verkostojen Venäjä. Teoksessa: Arki uudessa kotimaassa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Suomen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Sosiaalidemokraattiset opiskelijat. 2015, [viitattu 10.9.2015] Poliittinen ohjelma.

Saatavissa: <http://sonk.fi/category/poliittinen-ohjelma/>

Tilastokeskus. 2009. suomessa on jo 50 000 venäjänkielilistä. [viitattu 30.8.2015]

Saatavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-08_005.html

Työ- ja elinkeinoministeriö. [viitattu 10.10.2015] Perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta. Saatavissa:

http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen/kotouttaminen/kotoutumista_edistavat_toimenpiteet/perustietoa_suomalaisesta_yhteiskunnasta

Työ- ja elinkeinoministeriö. [viitattu 10.10.2015] Maahanmuuttajien kotouttaminen. Saatavissa: http://www.tem.fi/tyo/maahanmuuttajien_kotouttaminen

Törrönen. M. 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheen arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus.

Vilkkä. H. 2014 [viitattu 30.8.2015] Tutki ja havainnoi. <http://hanna.vilkkä.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf>

LIITTEET

1. Kyselylomake
2. Suostumuslomake

KYSELYLOMAKE

Меня зовут Елена Малинен. Я учусь в институте по социолог / воспитатель. В данное время готовлю работу на тему: " Какие сведения имеют русскоязычные родители, проживающие в Финляндии, социальной защиты детей и их семей? Целью моей является рассмотрение возможностей, которые облегчить получение родителями своевременной и необходимой информации?"

профессии
дипломную

в сфере
работы
смогли бы

Olen Elena Malinen. Opiskelen sosionomin ja lastentarhanopettajan tutkintoa varten. Lopputyössäni tutkin, mitä venäjänkieliset perheet tietävät Suomen sosiaaliturvasta ja miten tiedonsaantia voisi parantaa?

Все вопросы обращены к русскоязычным родителям и написаны на двух языках. На часть вопросов можно ответить, поставив крестик, возле выбранного Вами ответа. В остальных вопросах можно ответить на оставленных для ответа полях.

Kaikki kysymykset ovat tarkoitettu venäjänkielisille ja liittyvät venäjänkieleen. Kysymykset ovat kahdella kielellä. Suurimpaan osaan kysymyksistä voitte vastata merkitsemällä rastin ruutuun ☒

Loppuihin kysymyksiin vastataan kirjoittamalla vastaus kysymyksen jälkeen.

1. Какие из нижеприведённых форм социальной поддержки семей и детей в Финляндии вам знакомы?

Mitkä seuraavista sosiaaliturvasta ovat teille tuttuja? Rastita kaikki tuntemasi.

Sosiaalipalvelut:

- ☐ Lastensuojelu
- ☐ Perhetyö
- ☐ Perheneuvola
- ☐ Kotipalvelu

Sosiaaliedut:

- ☐ Lapsilisä
- ☐ Vanhempainetuudet
- ☐ Elatustuki
- ☐ Toimeentulotuki
- ☐ Muu, mikä/mitkä? _____

2. Если в семье, детском саду, школе ребёнок оказался в сложной ситуации, знаете ли вы куда можно обратиться за помощью? (ДА, НЕТ) Если ДА, то куда обратитесь?

Tiedätkö mistä voisit saada apua, jos lapsi joutuu ongelmatilanteeseen kotona, päivähoitossa tai koulussa? Vastaa KYLLÄ tai EI. Jos vastuksesi on KYLLÄ, kerro, mitä ne ovat.

☐ HET / EI

☐ ДА / KYLLÄ,

Куда?

Мuu?mihin? _____

_____

3. Если ребёнок подвергается насилию, вы считаете:
Kuinka toimia tilanteessa, jossa lapsi joutuu väkivallan uhriksi?

☐ Лучше разобраться в семье

Selvitämme asiat perheen kesken

☐ Лучше получить профессиональную помощь

Pyydän apua ammattilaisilta.

4. Если желаете получить профессиональную помощь, обратитесь:
Jos valitsit ammattilaisen avun, mihin ottaisit yhteyttä?

☐ Neuvola

☐ Perhekeskus

☐ Poliisi

☐ Muu, mihin? _____

5. Какие информационные источники известны вам в Финляндии для получения необходимой информации на русском языке?
Mitä venäjänkielisiä tietolähteitä tiedätte Suomessa, joista saatte tarvittavat tiedot?

_____

_____

_____

6. Достаточно ли по Вашему информации о формах социальной защиты в Финляндии, выпускаемой на русском языке?
Onko mielestänne sosiaaliturvasta tarvittavaa tietoa tarpeeksi saatavilla venäjänkielellä?

- ☐ НЕТ / EI
☐ ДА / KYLLÄ

7. Через какие источники Вы получаете нужную и ясную информацию, в случае необходимости?

Mistä saat tarvittavat ja selkeät tiedot tarvittaessa?

- ☐ KELA
☐ Sosiaalitoimisto
☐ Koulu/Päivähoito
☐ Neuvola
☐ Ystävät/tutut
☐ www.infopankki.fi
☐ Muu,
 mikä/mitkä/ketkä? _____

8. Какая, по Вашему мнению, наибольшая проблема, в получении своевременной социальной поддержки?

Mikä on mielestäsi sosiaaliturvan saamisen suurin ongelma?

- ☐ Страх, что социальные работники заберут ребёнка без вашего ведома. Pelko, että lapsi huostaan otetaan?
☐ Не знание законов. Tietämättömyys laista
☐ Не желание выносить личные проблемы за пределы семьи. Ei haluta tuoda perheongelmia ulkopuolisten nähtäväksi
☐ Языковые трудности. Kielelliset ongelmat
☐ Не желание социальных работников понять вашу проблему. Sosiaalityöntekijöiden haluttomuus ymmärtää ongelmia
☐ Длинные очереди на приём к социальным работникам. Pitkät jonotusajat sosiaalityöntekijän vastaanotolle
☐ Что-то ещё? Muu,
 mikä/mitkä? _____

9. Что, по Вашему мнению, необходимо развивать социальным службам, занимающимся проблемами семьи и ребёнка, чтобы росло взаимное доверие и сотрудничество?

Mitä perheille ja lapsille suunnattujen sosiaalipalveluiden täytyisi kehittää, jotta vanhemmat voisivat luottaa niihin enemmän?

- ☐ Бесплатная служба поддержки по телефону, на русском языке. Ilmainen avustava puhelinpalvelu

- ☐ Напечатать больше справочников на русском языке, в которых ясно написать о правах и обязанностях родителей и детей. Распространить справочники по отделам социальной защиты таким как KELA, sosiaalitoimisto и т.д.. Luoda enemmän oppaita ja infolehtisiä ja jakaa niitä esim. KELA:ssa, sos-toimistossa jne.
- ☐ Создать Интернет- страницу, где отчётливо и ясно описать каким образом и откуда можно получить своевременную помощь, сделав ссылки на параграфы закона. Luoda Internet-sivusto, jossa kerrotaan selkeästi ja monipuolisesti, kuinka saada apua ongelmiin ja jossa kerrotaan tarvittavista lakipykälistä
- ☐ Сформировать консультационный отдел, где на русском языке сможете получить полную, необходимую Вам информацию от профессиональных работников. Perustaa venäjänkielisiä toimipisteitä
- ☐ Ваши предложения и пожелания. Muu,
mitä _____
_____
_____

10. Как Вы считаете, нужно ли больше профессиональных работников в сфере социальной защиты, хорошо знающих русский язык и культуру России и Финляндии?

Tarvitseeko mielestänne olla enemmän sosiaalityöntekijöitä, jotka hallitsevat venäjänkielen ja ymmärtävät molempia kulttuureita?

Благодарю за то, что уделили своё время и ответили на вопросы!
Желаю всем успехов и приятной осенней погоды!!
Kiitän ajastanne ja vastauksistanne!

SUOSTUMUSLOMAKE

Прошение на разрешения опроса, при помощи опросной анкеты.

Меня зовут Елена Малинен. Я учусь в институте по профессии социолог / воспитатель. В данное время готовлю дипломную работу на тему: " Какие сведения имеют русскоязычные родители, проживающие в Финляндии, в сфере социальной защиты детей и их семей? Целью моей работы является рассмотрение возможностей, которые смогли бы облегчить получение родителями своевременной и необходимой информации на русском языке?"

Прошу Вашего согласия на проведение небольшого опроса. Все полученные в ходе опроса сведения, не будут иметь возможности доступа к средствам массовой информации. Опрос будет проводится анонимно. По завершению работы опросные листы будут уничтожены.

С удовольствием отвечу на все вопросы, которые возникнут у Вас по теме моей дипломной работы.

elena.malinen@student.lamk.fi

Olen Elena Malinen. Opiskelen sosionomin ja lastentarhanopettajan tutkintoa varten. Lopputyössäni tutkin, mitä venäjänkieliset perheet tietävät Suomen sosiaaliturvasta ja miten tiedonsaantia voisi parantaa?

Pyydän teiltä lupaa toteuttaa pienimuotoisen kyselyn. Kaikki vastaukset ovat nimettömiä ja ne tuhotaan heti työn valmistuttua. Niitä ei julkaista tai näytetä missään.

Kaikkiin Kysymyksiinne vastaan mielelläni osoitteesta: elena.malinen@student.lamk.fi

Подчеркните выбранный вариант:

Alle viivaa vastauksesi:

ДА / KYLLÄ, согласен (согласна)

НЕТ / EI, не согласен (согласна)

Благодарю за ответы!

С уважением

Елена Малинен